

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове доц. д-р Светлозар Кирилов за участие в конкурс за академичната длъжност „ПРОФЕСОР” по професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки (Мултикултурализъм и медии), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ, бр.61 от 2022 г.

Конкурсът е обявен на основание чл. 4 и чл. 25 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, чл. 57 ал. (1) и ал. (2) от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, чл. 108 ал. (1) и ал. (3) от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” и решение на Факултетния съвет на Факултета по журналистика и масова комуникация, протокол № 01 от 08.09.2022 г.

Рецензията е основана на заповед на Ректора на СУ за участие в Научно жури РД-38-533 | 16.9.2022 г Предложението за Научното жури е вписано в Регистъра на СУ за членове на научни журита под № 33/08.09.2022 г.

Рецензент: проф. дсн Добринка Ст. Пейчева,
ЮЗУ „Неофит Рилски“

Доц. д-р Светлозар Кирилов Иванов от Факултет по журналистика и масова комуникация, СУ „Климент Охридски“ е единствен кандидат в конкурса.

1.Обобщени данни за кандидата (научноизследователска, преподавателска и академична дейност).

А. Научно-изследователската дейност на кандидата доц. д-р Светлозар Кирилов

Доц. д-р Светлозар Кирилов участва в настоящия конкурс с една научна монография, 11 научни студии (една от които на английски език) и 12 научни статии (три от които на английски език). Тези научни публикации са различни от публикациите, с които кандидатът е регистриран в НАЦИД последователно като доктор (2001) и доцент (2007).

Светлозар Кирилов е участвал в десетки научни конференции, много от които са международни. Той е посочил, че е изнесъл поне 19 секционни доклади.

Б. Преподавателска дейност на кандидата Светлозар Кирилов

Светлозар Кирилов преподава основно във Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийски университет. На бакалавърско ниво той е ангажиран с преподаването на курсове по „Социология“, „Преходът и медиите“ и „Мултикултурализъм, малцинства и медии“.

На магистърско ниво Светлозар Кирилов преподава „Социология и медии“, „Социология“, Миграция, мултикултурализъм и медии“, „Кино в медиите“ и „Интеркултурна комуникация“.

В докторската програма на ФЖМК Светлозар Кирилов преподава ”Раса, етнос и религия в мултикултурното общество”.

За студентите по програмата „Еразъм” преподава на английски език курсовете ”*Sociology*” и ” *Multiculturalism, Minorities, and media*”.

Светлозар Кирилов е бил научен ръководител на дипломните работи на над 40 студенти, получили бакалавърска или магистърска степен във ФЖМК. Той е научен ръководител на един успешно защитил докторант и на двама настоящи докторанти.

Светлозар Кирилов има изключително богата практика на изнасяне на лекции на английски език в чуждестранни университети, може би най-богата във ФЖМК относно разнообразието от университети. Има предвид изнесени лекции във

Вроцлавския университет (Полша), Университета на Терамо (Италия), Университета на Леуварден (Нидерландия), Университета на Билбао (Испания), Университета на Мериленд (САЩ), Университета на Уестминстър (Великобритания), Варшавския университет (Полша). Много от тези лекции са в рамките на Програмата „Еразъм“, с което кандидатът съдейства за популяризирането на изследванията на българските учени в чужбина.

В. Академична дейност на кандидата доц. д-р Светлозар Кирилов

Светлозар Кирилов заема редица институционални позиции. Във Факултета по журналистика и масова комуникация Светлозар Кирилов е ръководител на катедра „История и теория на журналистиката“, член е на Факултетния съвет и ръководител на магистърската програма „Журналистика и медии“. Доц. Кирилов е член на Комисията по атестация и на Комисията за млади учени и постдокторанти в СУ.

Светлозар Кирилов има богата медийна експертиза като експерт към **Съвета на Европа** от 2005 до 2008 г. Взел е участие в изработването на няколко препоръки на Съвета на Европа в областта на медиите.

Светлозар Кирилов членува в две професионални организации – Съюза на българските журналисти и Българската социологическа асоциация.

Светлозар Кирилов има няколко специализация: в Института по философия и социология към Полската академия на науките (2000-2001); Колеж по медии, изкуства и дизайн в Университета на Уестминстър, Великобритания (2005) и Колеж по журналистика в Университета на Мериленд, Колидж парк, САЩ (2008 - 2009).

Специализацията в университета на Мериленд е въз основа на спечелена стипендия към програмата „Хюбърт Хъмфри“.

2. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата доц.д-р Светлозар Кирилов.

Оценка на представените научни трудове на доц. д-р Светлозар Кирилов отговарят напълно на темата на конкурса.

Научната монография от кандидата Светлозар Кирилов „Дискриминирани или сами виновни? Ромите в България и чернокожите в САЩ“, издадена от Университетско издателство „Св. Климент Охридски“ през 2021 г. и заявена като основен хабилитационен труд изцяло съответства на темата на конкурса за професор: „Мултикултурализъм и медии“. Тя е фокусирана върху две малцинства – ромите в България и чернокожите в САЩ. Разгледано е тяхното положение в четири от най-важните социални сфери: икономика, образование, семейство и спазване на законите. Специално научно внимание е отделено на живота им в гета, където има по-различни условия, отколкото в кварталите, населявани от мнозинствата. Подходът на автора е изцяло социологически, с проведена теренна работа в България и САЩ. В България теренната работа е проведена в редица ромски махали – в София, Пловдив, Варна, Горна Оряховица, Видин и др. Включен е и фактологичен фотографски материал, заснет по време на изследователската теренна работа – в гр. Вашингтон и гр. Сиракюз, САЩ и в ромски махали в България – „Факултета“ (София), „Столипиново“ (Пловдив), Бончова махала (Видин) и др. Монографията съдържа ценен медиен анализ, фокусиран върху представянето на ромите в медиите и отразяването на конфликтите между роми и българи.

Друга монография на кандидата е озаглавена: *Полиа в лабиринта на прехода. Промените в политиката, гражданското общество и икономиката след 1989г.* София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски, 2006. Монографията е поставила акцент върху основните промени в постсоциалистическо общество в Полша. Книгата съдържа глава за малцинствата в Полша, където е разгледано положението на евреите, германците, украинците и беларусите. Цялата книга и конкретно тази

проблематика има пряка връзка с темата на настоящия конкурс, макар че както се констатира монографията не е включена сред публикациите за конкурса.

Всички представени за участие в настоящия конкурс студии и статиите на кандидата в много голяма степен съответстват на темата- мултикултурализъм и медии, и биха могли да бъдат обобщени по своята проблематика на няколко групи:

Една група публикации са фокусирани върху межкултурния диалог и отразяването от журналистиката на етнически, расови и религиозни малцинства, особено по време на конфликти. Конкретните теми в тези студии и статии включват съпоставка между текстовете на Корана и Библията относно тълкуването на насилието и жените, негативното влияние на предрасъдъците и етноцентризма в отношенията между общности с различна етническа и религиозна идентичност, проблемите на езика на омразата, разследващата журналистика, дали да се регулира интернет, медийното отразяване на конкретни сблъсъци между българи и роми и др.

Втора група студии и статии са за представянето на определени проблеми или социални групи във филмите: образът на ромите в източноевропейските филми; представянето на индианците и мексиканците в американските уестърни; какви съвременни внушения, със своите идеологически измерения, се съдържат в новите руски и беларуски филми за Втората световна война; какъв образ на Русия изграждат съветските и съвременните руски художествени филми и др.

Трета група публикации на доц. д-р Светлозар Кирилов са за войната между Русия и Украйна: пропагандата и дезинформацията по време на военния конфликт, пристрастията в представянето на определени събития, медийното отразяване на конкретни събития от войната (напр. сраженията за Мариупол), сблъсъците в изграждането на руска и украинска идентичност.

Кандидатът доц. Светлозар Кирилов има общо **895 точки** по различните показатели за изпълнение на минималните национални изисквания.

Светлозар Кирилов е взел участие в редица научно-изследователски изследователски проекти. Па-важните от тях са:

„Адекватност на медийното отразяване на конфликти между роми и българи“, 2019 г. Ръководител на проекта, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на Софийски университет.

„Визуална социология на ромското гето“, 2013 г. Ръководител на проекта, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на Софийски университет.

„Нова медийна грамотност за медийни професионалисти“ към Програмата „Леонардо да Винчи“, осъществяван през 2012–2014 г. с академични партньори от Словакия, Румъния и Малта. В рамките на проекта са реализирани научни конференции в Гзира (Малта), Русе и София (България), Братислава (Словакия) и Тимишоара (Румъния).

3. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателската дейност на кандидата.

Както и сам го определя кандидатът основният научен принос е в **„обяснението на причините за неблагоприятното положение на ромите и афроамериканците в съответните общества , а именно, че тежкото положение на ромите и афроамериканците се дължи на сложното съчетаване на социални фактори (живот в гета, недоверие от страна на макрообществото) и на културни фактори (неуважение към образованието, толериране на спорни социални практики като кражбата и просията и др), че двата фактора взаимно се усилват един други, и че и ромите, и американските чернокожи развиват чертите на нисшата класа (underclass) и културата на бедността.**

2. За първи път в България се прави **систематична съпоставка между ромите в България и чернокожите в САЩ, базирана на социологически теренни проучвания** в ромски махали и черни гета и на реален досег с общностите в България и САЩ. Теренната работа в ромски махали в България е осъществена в 10 годишен период от 2010–2019 г. Теренни проучвания са проведени в много ромски махали в много български градове с компактно циганско население.

Сравнението като метод е използван за съпоставка между ромите в България и афроамериканците в САЩ, както и при малцинствата в двете общества. В България положението на ромите е сравнявано с това на турците, арменците, евреите и другите малцинства. В обяснението за по-лошото положение на ромите и негрите е открит културен компонент, но се подчертава, че културният компонент в обяснението на бедността и необразоваността на ромите и американските чернокожи не трябва да подценява социалните условия, които негативно влияят - живот в гета, бедност, лоша инфраструктура, недоверие от страна на работодатели и пр.

3. За първи път български учен реализира **теренни проучвания в черни гета и в имигрантски квартали в САЩ.**

4. Приносен момент е и опитът за открояване и прилагане на основните принципи за обективно отразяване на малцинствата, особено на конфликти между българи и роми. Правилата за безпристрастно медийно отразяване на различните в расово, етническо или религиозно отношение са известни и влизат в етичните стандарти на журналистиката (стремеж към предварително неутрално отношение, търсене на реални факти без опиране на слухове и предположения, избягване правенето на категорични и прибързани изводи, представяне гледната точка и на двете страни, избягване на езика на омразата и обидни квалификации, избягване на търсенето на колективна отговорност и колективна вина), опит за емпатия и разбиране на другата гледна точка), но приносният момент в някои от

публикациите ми е, че се разглеждат конкретни случаи на конфликти, при които има съпоставка между реалното положение, установено чрез теренна работа от мен, и медийните публикации. Систематично са разгледани редица конфликти между българи и роми – от с. Катунца, Пловдивско, 2011 г., кв. „Димитър Миленков“, София, 2013 г., „Аспарухово“, Варна, 2014 г., „Орландовци“, София, 2015 г., с. Войводиново, Пловдивско, 2019 г. – как медиите ги отразяват и как реално са протекли. Съпоставката на медийното отразяване на конфликта и реалното протичане на инцидента и неговите последици дава възможност за потвърждаване на най-съществените принципи за професионалната работа на журналистите и медиите. Тук внимание е отделено на проверката на фактите, избягването на предразсъдъците, езика на омразата и капана на самореализиращото се пророчество. При всеки от анализиранияте конфликти е разгледано кои са факторите, които допринасят за изкривяване на информацията в медиите и за изкривяване на обективността в медийната картина на инцидента. Приносен момент е и изведената теза н кандидата ,че интеграционният потенциал на българското общество не е особено висок, че част от българските институции са неефективни, лошо организирани, понякога корумпирани...Българското общество оставя ромите да живеят в гета с лоши битови условия, да получават некачествено образование и здравеопазване; така голяма част от ромите остават бедни и необразовани, някои имат поведение, типично за необразованите индивиди – неучтивост, арогантност, агресивност, други вършат престъпления и така сред макрообществото се съхранява нагласата, че това са „цигански черти“ и се затвърждава отрицателната представа, че „циганите не може да се интегрират“.

Приносен момент има и идеята за трите групи хора на всеки социален конфликт - толерантни, крайни и хора, които са „по средата“;за толерантността в концентрични кръгове, за възкресяването на понятията „ние-група“ и „те-група“,

които са използвани в американската социология в началото на XX век, както и в обновената им интерпретация.

Приносни моменти има в открояването на пропагандата и дезинформацията в медиите и комуникацията между Русия и Украйна, както и за парадокса, че войната на Русия с Украйна- другата най-голяма православна и славянска страна, подкопава и панславизма, и панрусизма, и идеята за православна солидарност и търсенето на единство на Православната цивилизация.

4. Бележки и препоръки

Бележки нямам, препоръката ми към доц Кирилов е за продължаване на изследователската си работа в тази сложна, но и много важна за демократичното развитие на обществата ни тема.

Заклучение

Имйки предвид изключително високите постижения в лекционната, публикационна и научно-изследователска дейност - в национален и международен план, както и демонстрирания академичен стил на изразяване в публикациите на доц. Кирилов, аналитичните и интерпретационните умения, постиженията му със студенти, магистри и докторанти и пр. с много висока степен на убеденост потвърждавам,

че ще гласувам с Да за заемането на академичната длъжност Професор по професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки (Мултикултурализъм и медии) на Светлозар Кирилов

рецензент проф. дсн Добринка Станчева Пейчева

21.12.2022

София